

2020

EUSRAT

műhelytanulmányok

2020

EUSTRAT

műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

**A Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Eötvös József Kutatóközpont
Európa Stratégia Kutatóintézet kiadványa**

Szerkesztőbizottság

Bagi Nikoletta Dóra
Pató Viktória Lilla
Schmidt Laura
Tóth Bettina

Lektor:

Dr. Navracsics Tibor

A szerkesztőség címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A szerkesztőség e-mail-címe: schmidt.laura@uni-nke.hu

Weboldal: <https://eustrat.uni-nke.hu>

Kiadó: Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Ludovika Egyetemi Kiadó

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Olvasószerkesztők: Bujdosó Hajnalka, Gergely Zsuzsánna, Resofszki Ágnes

Tördelőszerkesztő: Stubnya Tibor

Tartalom

Szerzők rövid szakmai életrajza	6
---------------------------------	---

Biztonság- és védelempolitika

Tárnok Balázs

A Bizottság bemutatta a migrációs paktum új tervezetét – továbbra is a migráció menedzselése és nem annak megállítása a cél	12
---	----

Miszlivetz Áron James

Elnöki ügyek: transzatlanti partner vagy védelmi szövetséges?	19
---	----

Demokrácia és jogállamiság

Navracsics Tibor

Demokrácia és járvány	23
-----------------------	----

Gát Ákos Bence

Az Európai Unió és a jogállamiság: az elmúlt évtized trendje	28
--	----

Petri Bernadett

Münchhausen báró a mocsárban – Az Európai Parlament áprilisi távolsági plenáris ülése a koronavírus elleni küzdelemről	37
--	----

Pató Viktória Lilla

EYE 2020 – az Európai Ifjúsági Rendezvény és a részvételi demokrácia	44
--	----

Navracsics Tibor

Beszéd az Európai Unió állapotáról	51
------------------------------------	----

Kalas Vivien

Közérdek vagy önérdék? – Az Európai Parlament választási reformról szóló javaslata	54
--	----

Digitalizáció, innováció és tudományfejlesztés

Pató Viktória Lilla

Nemek közötti egyenlőtlenség a digitális térben, a Digital Gender Gap	58
---	----

Pató Viktória Lilla

Újabb mérföldkőhöz érkezett az Európai Bizottság a Digitális Európa felé vezető úton	63
--	----

Gazdaság és pénzügy

Máthé Réka Zsuzsánna

Skizofrén csiga a nyeregben?	69
------------------------------	----

<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
A német nemzeti érdekek összeütközése a lopakodó föderalizmussal	74
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Mire lesz több és mire kevesebb pénz?	78
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Felértékelődött a régiók szerepe	82
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
K mint katasztrófa?	85
<i>Kalas Vivien</i>	
Bizottsági jelentés egy erősebb Európáért	88
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Szegény Európa egyre szegényebb	92
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Csőbörből vödörbe: krízisből válságba?	96
<i>Petri Bernadett</i>	
Lehetetlenre nem szabad vállalkozni – uniós zöldpolitikai célok és a kisvállalkozások jövője	99

Kisebbségpolitika

<i>Varga Csilla</i>	
Megemlékezés vagy ünneplés? – Trianon a szomszédainknál	105

Oktatás és kultúra

<i>Kalas Vivien</i>	
Tanulmányi mobilitás: tovább nő a különbség Kelet- és Nyugat-Európa között?	109
<i>Kalas Vivien</i>	
Az európai oktatáspolitikai új irányvonalai	113
<i>Kalas Vivien</i>	
A tagállamok oktatási és képzési eredményei a 2020-as célok tükrében	117

Szomszédságpolitika

<i>Miszlivetz Áron James</i>	
Zágrábtól Záhgrábig: Csúcson a Nyugat-Balkán?	121

Uniós intézmények

<i>Petri Bernadett</i>	
Képviselői immunitás az Európai Parlamentben – A mentelmi jog alkalmazásának aktualitásai	124

<i>Petri Bernadett</i>	Érzékcsalódás vagy integrációra mért ütés – miről is szól tulajdonképpen a Német Szövetségi Alkotmánybíróság döntése?	134
<i>Petri Bernadett</i>	Luxemburg kontra Strasbourg – jogértelmezési bizonytalanságok a tranzitóna vitában	144
<i>Petri Bernadett</i>	Ockham borotvája a Jogi Bizottságban – az új biztosjelöltek összeférhetlenségi vizsgálata	158
<i>Petri Bernadett</i>	Az Európai Parlament és a kiéheztetés politikája – néhány gondolat Katarina Barley nyilatkozatának margójára	164
<i>Petri Bernadett</i>	Időközi alelnökválasztás az Európai Parlamentben és a D'Hondt-rendszer aktualitásai	171
<i>Petri Bernadett</i>	Az Európai Unió 2020-ban V. – Az Európai Parlament	177

V4

<i>Tárnok Balázs</i>	Milyen hatással lesz az új szlovák kormány a V4-es együttműködésre?	186
----------------------	---	-----

English studies

<i>Áron James Miszlivetz</i>	Reimagining European Enlargement: A New Way Forward?	192
<i>Balázs Tárnok</i>	Impact of the Coronavirus on ECI Procedures – Will the Commission Extend Deadlines?	195
<i>Áron James Miszlivetz</i>	External Remedy for a Pandemic: Supporting the Eastern Partnership	201
<i>Áron James Miszlivetz</i>	Macro-financial Assistance in Challenging Times: The EU in Ukraine	205
<i>Balázs Tárnok</i>	Slovakia Still Applying the Beneš Decrees – Principle of Collective Guilt in the European Union	210
<i>Áron James Miszlivetz</i>	Western Balkans at the Door: The New Enlargement Package	217

Szerzők rövid szakmai életrajza

Gát Ákos Bence a Párizsi Sciences Pón, a Strasbourgi Egyetemen, a Paris 1 Panthéon-Sorbonne Egyetemen és az ENA-n szerzett jogász, politológus és közigazgatási diplomákat, egy évig tanult ösztöndíjasként a barcelonai Pompeu Fabra Egyetemen. 2011-ben megalapította a Duel Amical – vitapolitika.hu nemzetközi internetes vitamagazint. 2014-től az Igazságügyi Minisztérium munkatársa és a Szegedi Tudományegyetem óraadója. Kutatóként dolgozott a Századvég Alapítványnál, valamint jogi tanácsadóként az Európai Parlament elnöki kabinetében. 2018-ban lefordította Bertrand Mathieu francia alkotmányjogász professzor *A jog a demokrácia ellen?* című könyvét, 2019-ben saját könyve jelent meg *Küzdelem az Európai színtéren – a Magyarországgal szembeni „jogállamiság”-kritika feltáratlan összefüggései* címmel.

Tudományos tevékenységét 2019-től a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen folytatja doktoranduszként és az Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet (EUSRAT) kutatójaként.

Szakterületei közé tartoznak a francia–magyar kapcsolatok, az európai jog és az európai politika, fő kutatási témája az európai uniós jogállamiság-politika.

Kalas Vivien 2019-ben szerzett diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának politológia alapszakán. 2021-ben fejezte be tanulmányait az ELTE ÁJK politikatudomány mesterszakán.

2021 szeptemberétől az ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskolájának PhD-hallgatója.

2020 januárjától a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetének (EUSRAT) munkatársa.

Főbb kutatási területei közé tartozik az Európai Tanács döntéshozatala, az európai uniós demokrácia, a jogállamisági kérdések, illetve az Európai Unió oktatáspolitikája.

Dr. Máthé Réka Zsuzsanna PhD előbb kommunikációt, valamint német nyelvet és irodalmat tanult, később okleveles közgazdász végzettséget szerzett közintézmények menedzsmentje szakirányon a Michigan State University és a Babes-Bolyai Tudományegyetem közösen működtetett mesterképzésén. Tanulmányait a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolájában

Szerzők rövid szakmai életrajza

folytatta, a képzés keretein belül ösztöndíjjal tanult a prágai Károly Egyetemen. Doktori tanulmányaival egy időben ösztöndíjasként tanult a College of Europe mesterképzésén, ahol európai politikatudomány és közigazgatás szakon végzett. Felsőfokú tanulmányait román, német, angol és francia nyelveken végezte.

Tudományos tevékenysége során országos kutatói pályázatot nyert 2014-ben, amelynek szakmai felügyelője a Magyar Tudományos Akadémia volt, valamint 2017-ben az Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíjpályázatán nyert doktorjelölt kategóriában. Számos nemzetközi konferencián adott elő, és több hazai és nemzetközileg is jegyzett folyóiratban megjelent publikációja van. Oktatott a Budapesti Corvinus Egyetemen és a Nemzeti Közszoigalati Egyetemen.

Kutatóként dolgozott az NKE Amerika Tanulmányok Kutatóintézetben, munkáját 2020-tól az Európa Stratégia Kutatóintézetben (Eustrat) folytatja. Itt elsősorban a gazdasági és pénzügyi, valamint kohéziós politikákkal foglalkozik, de a szakterületei közé tartozik a szociális politikák, a nyilvános diplomácia, az európai és amerikai identitás, a társadalmi mozgalmak, valamint a társadalmi tőke is.

Miszlivetz Áron James 2012–2015 között a leideni egyetem nemzetközi tanulmányok (BA) hallgatója, majd 2018-ban a bruges-i College of Europe, Nemzetközi Kapcsolatok és Diplomácia szakirány ösztöndíjas mesterhallgatója. Diplomamunkáját az EU antikorrupciós tevékenységéről írta az ukrán védelmi szektorban, amely során elnyerte a legjobb antikorrupciós témájú szakdolgozat díját. 2018-tól az Európai Unió Ügyekért Felelős Államtitkárság főosztályvezető-helyetteseként, jelenleg a kabinetben segíti a magyar EU-s szakpolitikák koordinációját. 2020 márciusától a Nemzeti Közszoigalati Egyetem Európa Stratégia Kutatóintézet kutatója. 2021 márciusától az Európai Bizottság Szomszedságpolitika és Bóvítés Főigazgatóságán kiküldött nemzeti szakértőként segíti a Bizottság munkáját.

Kutatási témái: EU-s szomszedságpolitika, Keleti Partnerség, Nyugat-Balkán, EU-s biztonság- és védelempolitika, EU–NATO-kapcsolatok.

Dr. Navracsics Tibor 1990-ben szerzett diplomát az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán. 1999-ben doktorált az ELTE ÁJK-n politikatudományból. 2006-tól 2014-ig a Fidesz országgyűlési képviselője és frakcióvezetője volt. 2010 és 2014 között közigazgatási és igazságügyi miniszteri és miniszterelnök-helyettesi pozíció

Felértékelődött a régiók szerepe

A pandémia hatására az uniós regionális politika megújulni látszik: a kohéziós alapok felhasználási módja lényegesen megváltozott, mi több, a regionális politikák legújabb pályázati lehetősége is a járvány által okozott károokra adott innovatív megoldásokat támogatja.

A világjárvány okozta súlyos gazdasági és társadalmi károk ellensúlyozása érdekében úgy a tagállamok, mint az Európai Unió számos intézkedést fogantatosítottak, amelyeknek célja a krízishelyzetre adott gyors válaszadás volt. Tudva azt, hogy az egyes kihívások pontos részleteit a helyi közösségek ismerik, és ennek megfelelően a leghatékonyabb választ is azok adhatják, az Európai Unió szakpolitikáiban úgy tűnik, hogy megerősödött a régiók szerepe. Ezt leginkább a kohéziós szakpolitika egyes új intézkedéseiből láthatjuk.

Egyrészt, megváltoztak a kohéziós alapok felhasználásának elsődleges céljai és a forráselosztás aránya. A kohéziós alapok támogatásai a különböző fejlettségű régiók felzárkóztatását célozza meg, vagyis a regionális konvergencia hosszú távú beruházásaira összpontosít. Ezzel szemben, az egyik új kezdeményezés elsődleges célja, hogy a kialakult szükséghelyzetre a tagállamok régiói gyorsan és eredményesen tudjanak reagálni. A Bizottság 2020 áprilisában két, a koronavírusra adott válaszokat támogató beruházási kezdeményezési intézkedéscsomagot (*Coronavirus Response Investment Initiative* és a *Coronavirus Response Investment Initiative Plus*) indított el, amelyeket az Európai Parlament és a Tanács rendkívül gyorsan jóváhagyott. Az átalakítási céloknak megfelelően az új intézkedési csomagok rendkívül rugalmasak. A regionális felzárkóztatáson túlmenően elsődleges céljuk, hogy a leginkább érintett területeken nyújtsanak gyors segítséget, mint például az egészségügy, valamint a helyi kis- és középvállalatok. Mi több, a program lehetővé teszi, hogy a régiók 100%-os társfinanszírozási rátáért folyamodjanak az egyes programok esetében, ami nagymértékű segítséget nyújt az esetleges likviditási nehézségek elkerülésében. Az intézkedéscsomag által nyújtott lehetőséggel az Unió 27 tagállama élt, vagy tervez élni,¹ és több mint száz különböző, releváns programmódosítási szándékot nyújtottak már be. Ezek mintegy kétharmadát a Bizottság már

¹ European Commission: *Coronavirus Response Investment Initiative: Cohesion Policy Action against the Coronavirus Pandemic*. Regional and Urban Policy (2020. július).

Felértékelődött a régiók szerepe

jóváhagyta, és a többi program engedélyezése is folyamatban van. Magyarország esetében ez a módosítás tette lehetővé, hogy a korábban csak bizonyos régiókban lévő kis- és középvállalatoknak adható támogatást² az ország többi területén lévő vállalkozás is igénybe vehesse. A kohéziós politikák átalakítása az Interreg Magyarország–Szlovákia³ programot is érintette, amelynek költségvetése 97 millió euró, és jelenleg összesen 39 futó projektje van.

Nem csupán a kohéziós alapok felhasználási célja és az egyes programok finanszírozási aránya módosult a pandémia hatására. Július végén, rendkívül szoros lejárátú jelentkezési határidővel (szeptember 7-e), a Bizottság egy új pályázati lehetőséget⁴ tett közzé, amelynek célja új regionális partnerségi programok kialakítása. A kezdeményezés leginkább arra törekszik, hogy olyan transznacionális üzleti beruházási projektek kialakítását ösztönözze, amelyek felgyorsítják a régiók közötti innováció kiterjesztését. A jelenlegi bizottsági prioritásokkal összhangban négy új kiemelt terület van. Első helyen szerepelnek a világjárvány kezelésére bevezetett új technológiák és megoldások, mint például az orvosi értéklánc fejlesztése érdekében mozgósított regionális kapacitás és innováció felgyorsítása. Második pontban azon orvostechnikai termékekkel és szolgáltatásokkal kapcsolatos projektek szerepelnek, amelyek érintik a körkörös gazdaság és az egészségbiztonság sürgető kérdéseit. Ilyenek például az orvostechnikai eszközök és berendezések újragyártása és felújítása, vagy az egészségügyi hulladék kezelése. A pályázat keretén belül egyéb támogatott területek: a felelősségteljes, innovatív és intelligens turizmus a különböző értékláncon keresztül, illetve a hidrogéntechnológián alapuló innovatív megoldások a szénintenzív régiók sajátos kihívásainak kezelése érdekében.

A bemutatott legújabb uniós intézkedések azt emelik ki, hogy krízishelyzetekben leginkább a lokális vagy regionális szereplők képesek gyors és hatékony választ adni. Az Unió az ilyen irányú törekvéseket támogatja, miközben a hosszú távú stratégiák és prioritások meghatározásának jogát megtartja önmagának.

2020. augusztus 28.

² European Commission: *Supporting SMEs and Digital Infrastructure in Hungary with EU Funding During the Coronavirus Crisis*. Regional Policy, 2020. június 8.

³ European Commission: *EU Funds Mitigate the Impact of the Pandemic in Denmark and Near the Hungarian–Slovakian Border* (2020. augusztus 3.).

⁴ European Commission: *Pilot Action on Interregional Innovation Call for Expression of Interest for Covid-19*. Regional and Urban Policy (é. n.).

Felhasznált irodalom

- European Commission: *Supporting SMEs and Digital Infrastructure in Hungary with EU Funding During the Coronavirus Crisis*. Regional Policy, (2020. június 8.). Online: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2020/06/06-08-2020-supporting-smes-and-digital-infrastructure-in-hungary-with-eu-funding-during-the-coronavirus-crisis
- European Commission: *Coronavirus Response Investment Initiative: Cohesion Policy Action against the Coronavirus Pandemic*. Regional and Urban Policy (2020. július). Online: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/newsroom/coronavirus-response/crri_state_of_play_072020.pdf
- European Commission: *EU Funds Mitigate the Impact of the Pandemic in Denmark and Near the Hungarian–Slovakian Border* (2020. augusztus 3.). Online: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2020/08/08-03-2020-eu-funds-mitigate-the-impact-of-the-pandemic-in-denmark-and-near-the-hungarian-slovakian-border
- European Commission: *Pilot Action on Interregional Innovation Call for Expression of Interest for Covid-19*. Regional and Urban Policy (é. n.). Online: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/tender/pdf/interregional_innovation/call.pdf

Az EUSTRAT Műhelytanulmányok a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet munkatársainak azon gyorsjelentéseit tartalmazza, amelyek meghaladják egy blogbejegyzés terjedelmét, tanulmányok előtanulmányaiként szolgálnak. Célunk, hogy minél aktuálisabb témákat dolgozzunk fel, kutatási részeredmények bemutatásával. Az elemzések az Európai Bizottság struktúrájának megfelelően a magyarországi viszonylatban is kiemelten kezelt szakpolitikákat fogják össze, úgymint a biztonság- és védelempolitika, a demokrácia és jogállamiság, a digitalizáció, a gazdaság és pénzügy, a kisebbségpolitika, az oktatás és kultúra, valamint a szomszédság- és bővítéspolitika.

A tanulmánykötetet ajánljuk az Európai Unió iránt érdeklődő szakmai közvélemény számára, amely az európai integrációról való intenzívebb kommunikációt szolgálja magyar és angol nyelven egyaránt.

The EUSTRAT Working Papers contains quick reports from the researchers of the Europe Strategy Research Institute of the Eötvös József Research Center at the University of Public Service, which exceed the scope of a blog post, and serve as preliminary studies. Our goal is to process current topics by presenting partial research results. In line with the structure of the European Commission, the analyzes bring together policies that are a priority in Hungary, such as security and defense policy, democracy and the rule of law, digitalisation, economy and finance, minority policy, education and culture, neighborhood and enlargement policy.

I recommend the working papers to the professional public interested in the European Union, which serves for more intensive communication about European integration in both Hungarian and English languages.